

tésük fekete humusz, sárga agyagszemcsékkel. Lelet egyedül az 1. árok-részletből került elő: néhány állatcsont. A 2. gödör-részlet szögletes, sekély gödörből le-mélyedő, trapéz-szerű metszetű, ívelt fenekű gödör részlete. Humuszos betöltésében agyagos rétegek, foltok voltak. A felső, sekély részben állatcsontok. Kisméretű, enyhén ovális alakú, meredek oldalú, egyenes fenekű a 8. gödör. Humuszos betöltése lelet nélküli. A próba-feltárás területe 630 m².

51. sz. lelőhely: A tervezett próbafeltárást a 88+315–88+525 km-szelvényben végeztük augusztus 12–15-én. A kezdeti rövidítést a humuszleszedés helyzete, a 2 m széles szonda megnyújtását a terepalakulat indokolta. A kutatóárokban 88+471 km-nél egy keskeny, újkori(?) árokfolt került elő, biztosan régészeti objektum nem. A próbafeltárás területe 425 m². A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

A főút 88+940–89+350 km-szelvényébe, a Máli-értől Ny-ra levő régészeti érdekű területre tervezett próbafeltárást július 21–22-én és augusztus 15–17-én végeztük el a 88+925–89+100, 89+225–89+325 km-szelvényben. A módosítást a humuszolás szakfelügyelete alatt tapasztaltak és a terepalakulat indokolta. 2 m széles szondákban 89+229 és 89+253 km-nél egy-egy bizonyosan újkori oszlogödör volt megfigyelhető, régészeti lelet, objektum nem került elő. A kutatóárok területe 611 m².

A Máli-ér K-i partján, a főút 89+400–89+500 km-szelvényében július 17-én húzott 2 m széles kutatóárok régészetileg negatív. A közelben levő Abony 56. lelőhely tehát a nyomvonalat nem éri el. A próbafeltárás területe 223 m².

DINNYÉS ISTVÁN

6. Abony, Rékasi-úti-dűlő, Sashalom-dűlő (Pest megye) Sza

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 44. sz. lelőhelyen.

A főút 90+000–90+750 km-szelvényében, az Abony 44. lelőhely és régészeti érdekű terület vizsgálatára tervezett próbafeltárást 2 m széles kutatóárok-kal július 4. és 21. között végeztük a 89+950–90+130 és 90+145–90+720 km-szelvényben. Az előzetes terv módosítását a terepalakulat indokolta, a 90+130–145 km-szelvényben levő forgalmas földutat (Rékasi-út) nem vágtuk át. 90+125 km-nél a földúttal párhuzamos, nyilvánvalóan az úthoz tartozó, betöltődött árkot találtunk, régészeti objektum a 89+950–90+130 km szakaszon nem került elő. Az Abony 44. lelőhely objektumai a baloldali szondában a 90+145–250 km-szelvényben jelentkeztek, a lelőhely kiterjedését a jobboldali sávban 90+275-nél kereszt irányú szondával is vizsgáltuk. Az Abony 44. objektumain kívül régészeti objektumot nem találtunk. A próbafeltárás területe 1489 m².

Az Abony 44. lelőhelyet a Sashalom-dűlőben, a főút 90+145–90+250 km-szelvényben tártuk fel július 31.–

augusztus 29. között: 36 késő szarmata telepobjektumot és két újkori gödröt találtunk.

Az 1. ház ÉK–DNy tengelyű, téglalap alakú, ÉNy-i hosszoldala közepénél vájt kemencével, tetőszerkezetre utaló cölöplyuk nélkül. Padlója közepén átégett falú, félgömbös gödröcskét bontottunk ki, a padló alá egy kerek verem is mélyült. A 8. sz. ház méretű, téglalap alakú objektum sekély, padlóján sem cölöplyukat, sem tűzhelyet nem találtunk. ÉNy–DK-i tengelyű, téglalap alakú a 36. ház, ÉNy-i rövid oldalába nagy kemencét vájtak, ennek fenéktapasztását egyszer megújították. A kemencészáj közelében hamugödöröcskét találtunk a Ny-i sarokban, mellette a hosszoldalánál tapasztott tűzhelyet. A K-i saroknál szabálytalan lejáró(?). Tetőszerkezetre utaló cölöplyuk sem a padlóban, sem az oldalakon kívül nem mutatkozott. Az 5. objektum (műhely?) ÉK–DNy tengelyű, erősen elnyújtott téglalap alakú, nagyjából vízszintes fenékkal. Középső részén mély verem és átégett falú kerek gödröcske volt a padlóban. A 9. objektum szabálytalan négyszögletes, nagyobb gödör, kissé egyenetlen fenekén tűzhellyel, egy trapéz metszetű veremmel és egy téglalap alakú kisebb gödörrel. Égett falú gödröcske volt a 34. négyszögletes sekély gödör közepén, mellette sekély cölöplyuk (?). Továbbá szokványos méhkas és hordó alakú, valamint trapéz metszetű vermeket, kisméretű négyszögletes gödröket tártunk fel szerény leletanyaggal.

A csekély mennyiségű késő szarmata leletanyagból a 19. gödör jellegzetes sötétszürke, korongolt tálja, a 27. gödörből előkerült korongolt, hordó alakú edény töredéke és a 2. és 27. gödrök, az 5. objektum homokos-kavicsos anyagú, kézikorongon készített, vonalköteggel és ferdén beszúrt pontsorokkal díszített fazéktöredékei emelhetők ki. A 31. gödörben a végébe derékszögben beerősített, béklyókulcsszerű taggal szerelt vas pánttöredéket, a 36. ház kemencéjében ólomlemezből hajlított csövecskéket bontottunk ki. Az állatcsontanyagból két lókoponya (17. és 24. gödör) említhető, a 19. gödör betöltésében emberkoponyát találtunk. A lelőhely feltárt területe 2933 m². A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

DINNYÉS ISTVÁN

7. Abony, Sashalom-dűlő (Pest megye) Ő, Sza, Á

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a dűlő területére eső két lelőhelyen.

52. lelőhely: A Máté-ér DK-i partján levő lelőhely (újkőkori, szarmata, avar és Árpád-kori település) területén a humuszleszedés szakfelügyeletének tapasztalatai (a területen néhány őskori, szarmata és Árpád-kori edénytöredék került elő, telepobjektumot nem észleltünk) alapján 2 m széles kutatóárok-kat húztunk a lelőhely É-i és D-i szélén, a 93+075–200 és 93+400–470 km főúti szelvényben. Az É-i 1. és 2. szondában 1–

1 őskori(?), késő szarmata és Árpád-kori gödröt tártunk fel június 10–13-án, a déli 3–4. szonda üresnek bizonyult.

Az 1. gödör kb. 2 m átmérőjű, meredek, helyenként kiöblösödő oldalú, egyenetlen fenekű. Humuszos, néhol agyaggal kevert betöltésében kis durva őskori(?) edénytöredék és néhány állatcsonttöredék volt. 2. gödör 70–75 cm átmérőjű, kerek, ívelt gödörfenék. Szürkés hamus-humuszos betöltésben kis Árpád-kori oldaltöredéket találtunk. A 3. gödör kerek, meredek, részben ferdén kihajló oldalú, egyenetlenül ívelt fenekű. Fekete humusz betöltésében szürke, korongolt, késő szarmata tál fele, kézzel formált edénytöredék, két üveggyöngy volt. A próbafeltárás területe 908 m².

53. *lelőhely*: A lelőhely (szarmata?, avar, Árpád-kori telep) kutatására 2003. június 20-án, 23–27. között került sor. A humuszolt nyomvonalon a szakfelügyelet közben árokészleteket lehetett megfigyelni. A nyomvonal két oldalán, a 92+870–93+000 km-szelvényben húzott két kutatóárokban 4 árokészlet került elő, kibontásuk leletet nem eredményezett. Az altalajba 3/4–18/20 cm-re mélyedő, agyagszemcsékkel kevert humuszos betöltésű, ívelt fenekű árkok részletei, a 3. pedig kétoldalt lemélyedő árok fenékrészlete. A próbafeltárás területe 509 m².

A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

DINNYÉS ISTVÁN

8. Abony, Serkeszék-dűlő

(Pest megye) U, R, A

A 4. számú főút Abonyt elkerülő nyomvonalának kutatása során megelőző feltárást végeztünk a 60. sz. lelőhelyen.

2003. szeptember 15.–október 19. között a lelőhely DNy-i felén (79+600–79+760 km-szelvények között) összesen 41 objektumot tártunk fel. Közülük 1 sír és 40 gödör, 33 objektum a rézkori, bádani kultúrához tartozik, 7 avar kori és 1 újkori.

A terület legfontosabb objektuma a *rézkori* bádani kultúrához tartozó kettős gyereksír, a 8. objektum. A csontvázak a jobb oldalukon fekédték, zsugorítottak, D-É-i tájolásúak, arccal K felé, a sírban a két csontvázat szorosan egymás mellett találtuk meg. A koponyák körül 4 db edényt tártunk fel. A sír a felszínhez közel, magasan fekédt, már a gépi humuszolás megrongálta a koponyákat, egyértelmű sírfoltot nem sikerült megfigyelni. A sírt csak telepobjektumok vették körül, további temetkezéseket ezen a részen nem találtunk.

A rézkori telepobjektumok között a legnagyobbak és legfontosabbak az 1., 3., 5. objektumok. A leggazdagabb leletanyag az 1. objektumból került elő. A kb. 150 db kerámiatöredék között, bütyökdíszes, karcolt mintás, pontdíszes darabokat is találtunk, állatcsont, kagylóhéj, patics és faszén mellett.

Kevés leletet találtunk a 4., 11., 16., 26., 28. objektumokban: néhány kerámiatöredék mellett 1-1 kovapenge, állatcsont került elő, a gödrök többsége azonban lelet nélküli. Mivel főként sekély gödrökről van szó, amelyek mélysége ritkán haladja meg a 20–30 cm-t, valószínűnek tartom, hogy az egykori rézkori gödröknek csak az alját sikerült megtalálnunk.

Az *avar* objektumok a terület ÉK-i részén találhatóak. A rézkori és avar telepobjektumok betöltése jól megkülönböztethető. Az avar kori telepobjektumok között a legfontosabb a 24. gödör, amelyből nagy mennyiségű kerámia mellett állatcsont, patics és egy vastöredék került elő.

A lelőhely ÉK-i felén összesen 22 objektum feltárását kezdtük el, nem mindegyiket fejeztük be.

Az objektumok közül 7 sír, 8 gödör, 3 kerámiafolt, 1 gödörház, 1 ház, 1 árok, 1 kemence maradványai.

A terület a lelőhely legmagasabban fekvő része, a legközelebb fekszik a lelőhely melletti érhez. A területen a *középső neolitikus* alföldi vonaldíszes kultúra fiatalabb szakaszához tartozó település maradványait találtuk meg. Az itt feltárt objektumok mind neolitikoriak, a 41. objektum kivételével, amely betöltése alapján egyértelműen újkori árok. A terület nagy része egyelőre feltáratlan, a lelőhely pontos és egyértelmű értékeléséhez azonban mindenképpen az ásatások folytatására van szükség.

A neolitikus település területén már a felszínen nagy mennyiségű leletet találtunk, kerámiatöredékek mellett pattintott pengéket, őrlőkövet, állatcsontot, kagylóhéjat. Különösen sok a felszíni, felszín közeli lelet a 79+890–79+960 km-szelvények közötti területen.

A területen feltárt 7 sír mind DDK-ÉÉNy-i tájolású, a csontvázak baloldalon fekszenek, zsugorítottak, a halottak kezét az arcuk elé húzták. A sírokat magasan, közvetlenül a felszín alatt találtuk meg, az 51. és 64. sírok kivételével. Az 51. sír a felszín alatt 20–25 cm-re fekédt, az egyetlen temetkezés, ahol meg tudtuk figyelni a sírfoltot. A 64. sír az 50. objektum keleti negyedében került elő, az 50. objektum egységes, fekete betöltéséből. A 48. sírban a csontváz csuklója alatt 20 gyöngyszemet találtunk. Ezenkívül a sírokból csak néhány elszórt kerámiatöredék került elő a csontok közül. A 48. és 55. sírok mellett a felszínen tapasztásnyomokat figyeltünk meg, valószínűleg egykori járószint, ház maradványai.

A terület különleges objektuma az 50. objektum, igen nagyméretű, 16×18 m, ovális gödör. A gödörből nagy mennyiségű lelet került elő, többek között finom kidolgozású, karcolt díszű kerámiatöredékek, 6 vörös festésű töredék, egy lapos agyagkorong, kova- és obszidiánpengék, őrlőkő és kőbalta töredékei. A gödröt különlegessé teszi továbbá a benne talált zsugorított csontváz (64. sír). Az objektum feltárását nem sikerült befejeznünk, valószínűleg gödörház. A leletanyag a ceglédi Kossuth Múzeumba került.

KOVÁCS ÁGNES